

Klíímaváltozás, fosszilis erőforrások kimerülése

grünIndependent
Fenntartható Megoldások Egyesülete

A növekedés korlátai...

- **Vannak egyáltalán???**
- „Föld úrhajó”:
  - Anyag szempontjából zárt
  - Energia: nyitott (Nap)

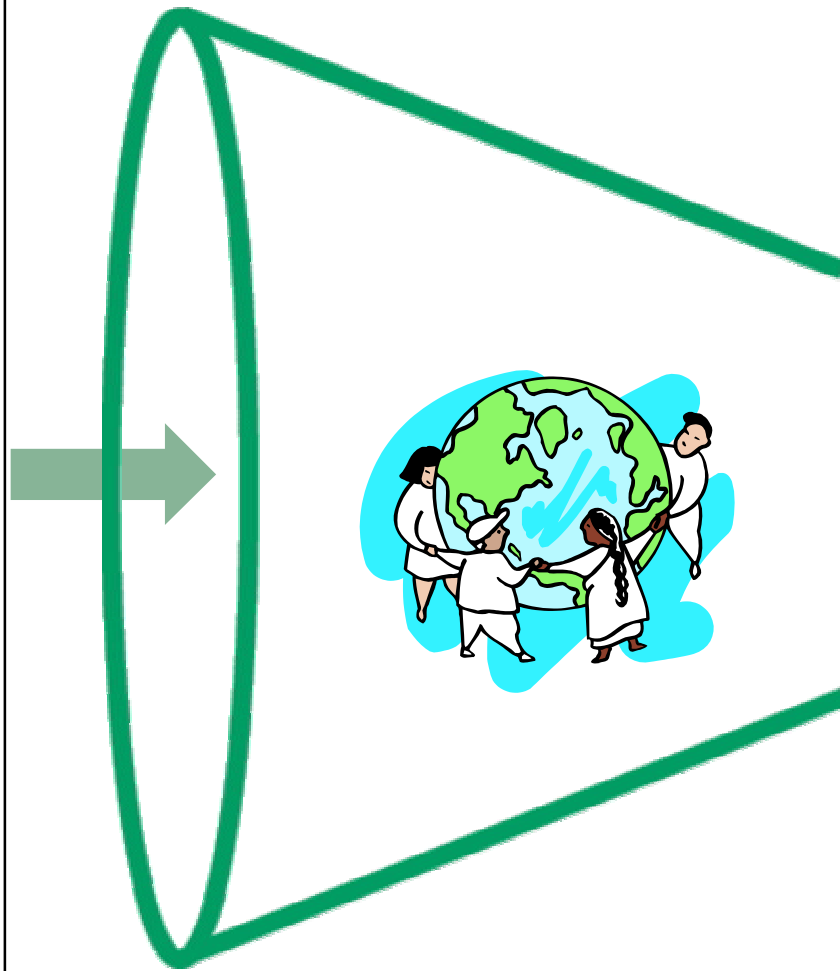
Globális perspektíva

élet-fenntartó
erőforrások

élet-fenntartó
erőforrások
fogyasztása

gr^{EE}Independent
Fenntartható Megoldások Egyesülete

Termőterület
Erdők

**Fosszilis
erőforrások**

Tengeri erőforrások
Termelés

Szennyezés
Népesség
Klíma

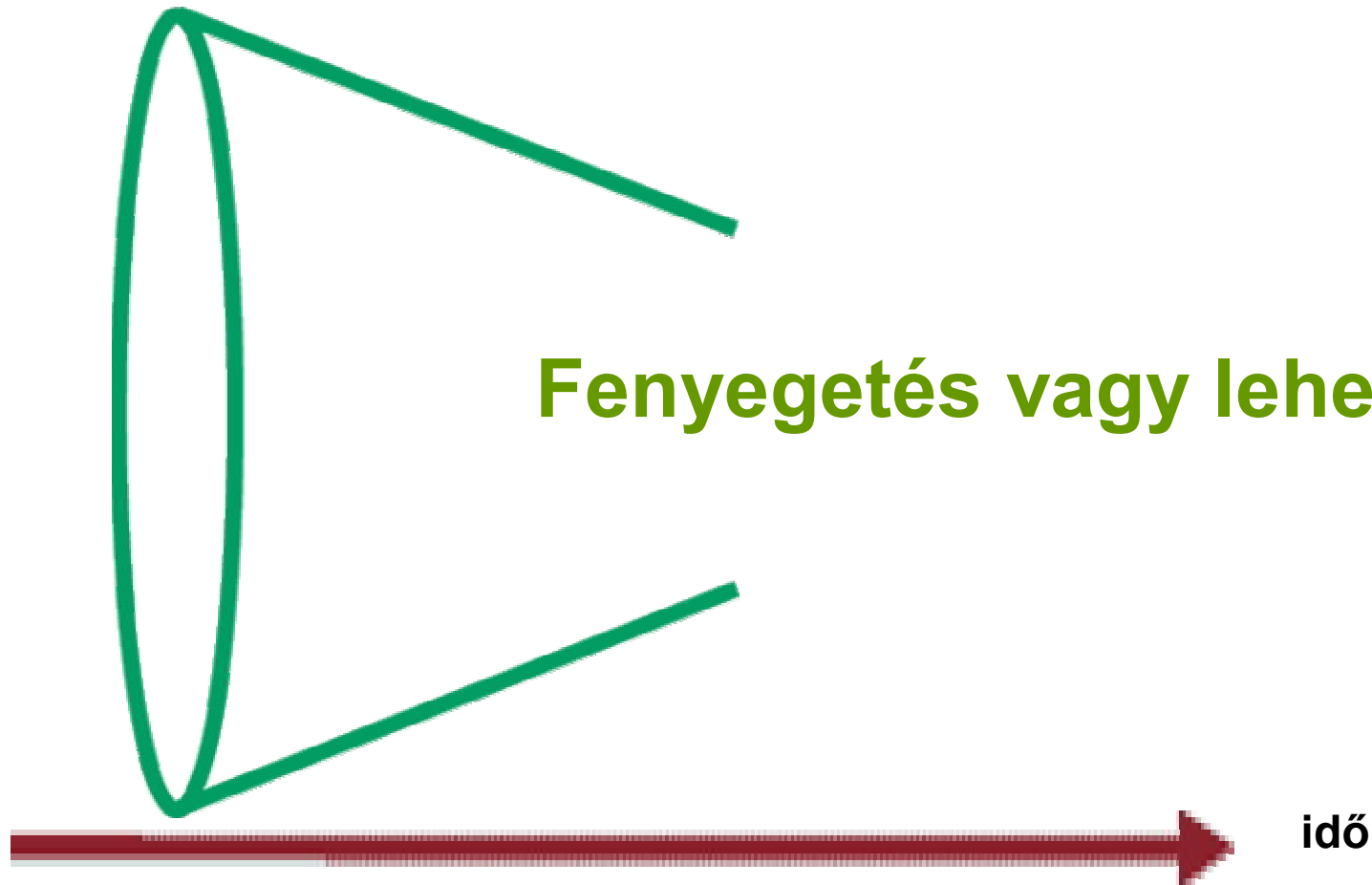
grEIndependent
Fenntartható Megoldások Egyesülete

Manőverezés?

Fenyegetés vagy lehetőség?

gr^{EE}Independent
Fenntartható Megoldások Egyesülete

Klíímaváltozás

- **Mi jut eszetekbe, milyen érzéseitek támadnak, ha ezt a szót halljátok?**
- Mik a már látható/tapasztalható jelek és hatások?
  - Magashegységek, gleccserek: jég- és hóolvadás (példa: Alpok: műhó, gleccserek letakarása nyáron)
  - Szélsőséges időjárási jelenségek
  - Viharok „ereje” nő
  - Új fajok / eltűnő vagy veszélyeztetett fajok
  - Klíma-menekültek
(bizonyos becslések szerint 200 millió ember 2050-re)

Klíímaváltozás: üvegházhatás

- Természetes folyamat, ami alapvetően nagyon fontos a földi élet kialakulásához és fenntartásához
- Joseph Fourier fedezte fel 1824-ben
  - Ismerte az atmoszféra bolygót felmelegítő hatását
- Nemzetközi figyelem:
  - Tudományos vizsgálatok és eredmények
  - 1960-70-es évek: változékony időjárás
  - 1988: IPCC (Kormányközi Panel a Klímaváltozásról) megalakítása: döntéshozók támogatása
  - 1997: Kiotoi Jegyzőkönyv (de csak 2005-ben lépett életbe)
  - 2012: Kiotoi Jegyzőkönyv „lejár”

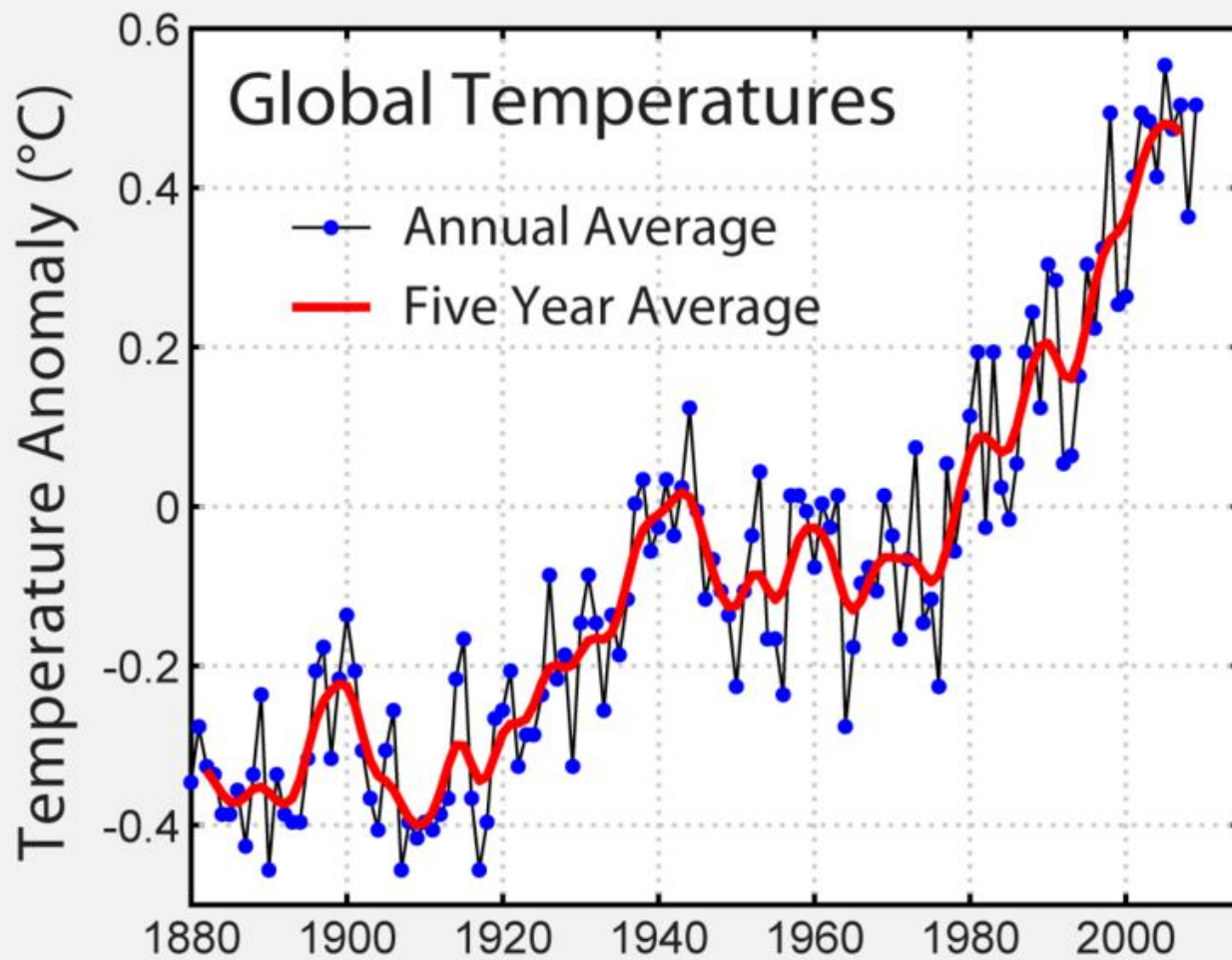
Az üvegházhatás: hogyan is működik?

- **Gyakorlat:**

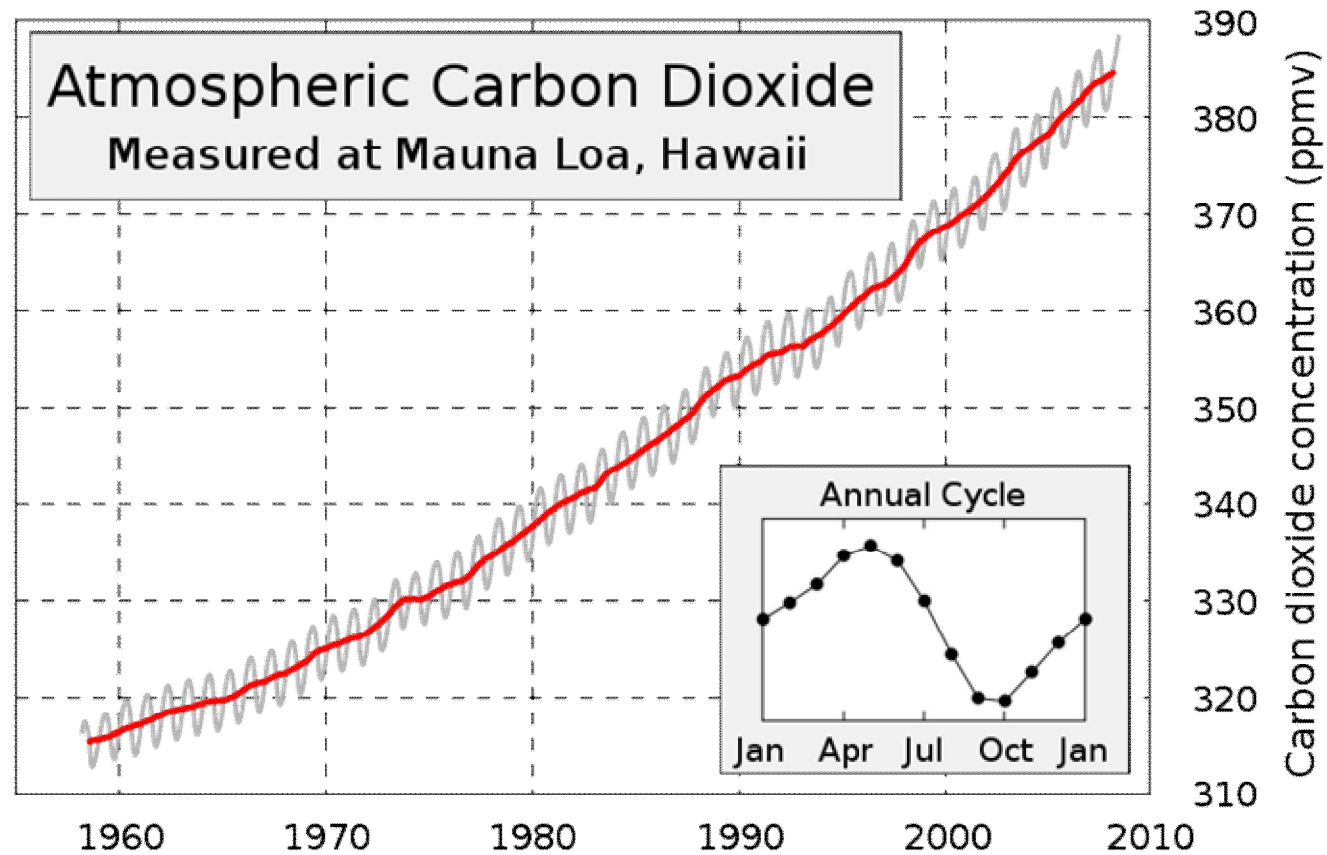
- 5 fős csoportok
- Képek összepárosítása a leírással
- Az 5 kép+leírás sorba rakása

A globális átlaghőmérséklet változása

A 20. században a
földfelszín közeli
légkör
hőmérséklete
 $0,74 \pm 0,18$ °C-kal
emelkedett

A légkör szén-dioxid tartalmának növekedése

A klímaváltozást okozó gázok

Gázok	Honnan származik?	Hatékonyság*	Meddig marad a légkörben?
vízgőz	Természetesen jelen van, a természetes üvegházhatás fő okozója.		
szén-dioxid (CO ₂)	Természetesen is jelen van: a levegő része, fotoszintézis Mesterséges: fosszilis tüzelőanyag égetése (az ember által okozott üvegházhatás 60%-a)	1	50 - 200 év
metán (CH ₄)	Természetes: mocsarak, természetangyák, óceánok Mesterséges: állattartás, rizsföldek, szemétkukák, fosszilis tüzelőanyagok égetése (az ember által okozott üvegházhatás 20%-a)	23	10 - 15 év
nitrogén-oxid (N ₂ O)	Természetes: óceánok, esőerdők, talajbaktériumok Mesterséges: műtrágyák, ipari vegyi anyagok, szennyvízkezelés	310	120 év
fluorozott szén-hidrogének (HFC-k)	Csak mesterséges: hűtők és fagyasztók, légkondicionálók	500-5000	1,5 – 500 év
kén-hexafluorid (SF ₆)	Csak mesterséges: elektronikai ipar	16000 – 23000	3200 év

* Hatékonyság, vagy globális felmelegedési potenciál (Global Warming Potential, GWP): a gázok üvegházhatásának számszerűsítése. Értékét azonos tömegű szén-dioxidhoz képest határozzák meg. A szén-dioxid GWP-je, vagy hatékonysága tehát 1.

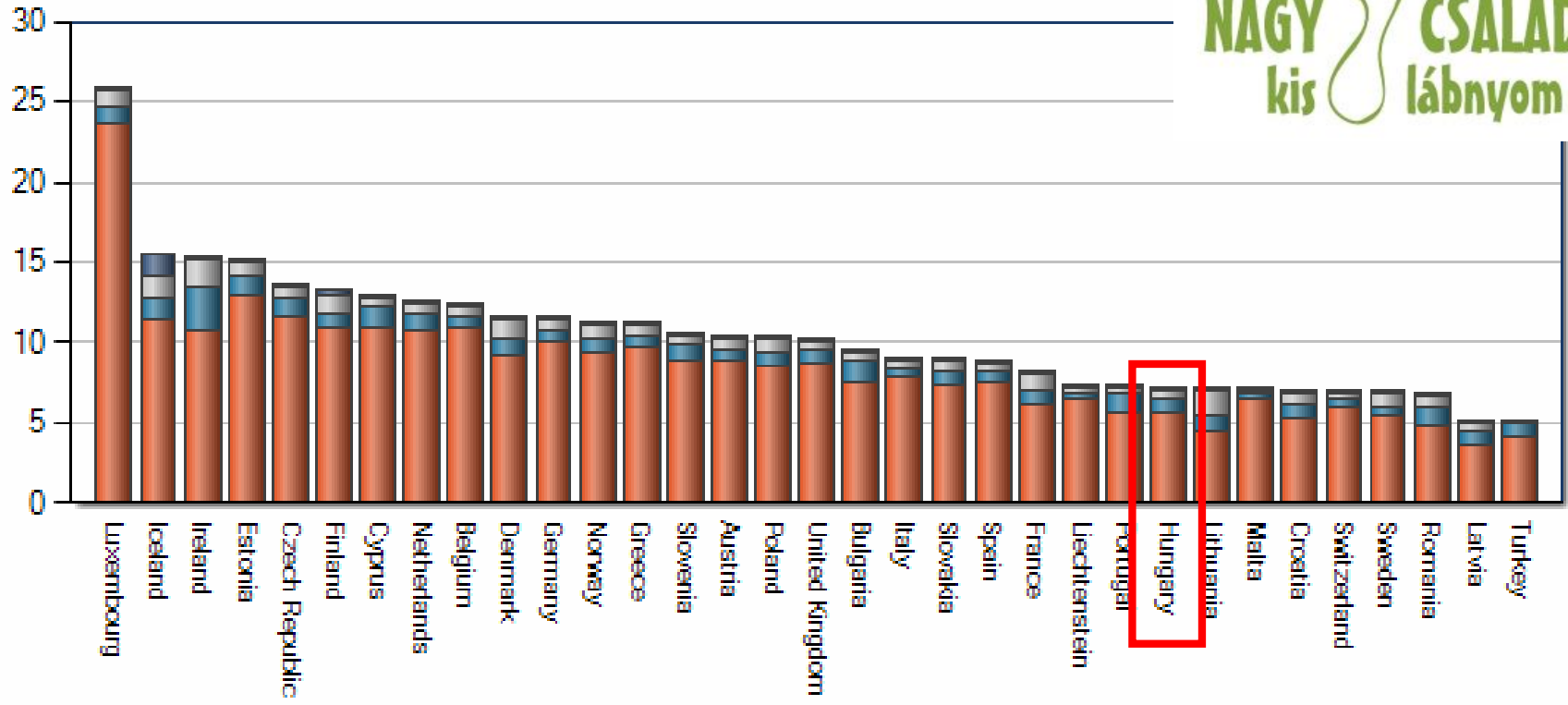

... és főbb tevékenységek

- Fosszilis tüzelőanyagok égetése:
  - Energiatermelés
  - Közlekedés
- Földfelszín borításának megváltoztatása (pl. erdők irtása, egyre nagyobb területek bevetése, terjeszkedő városok stb.)
- Hulladéklerakás
- Fluorozott gázok használata

Üvegházgázok kibocsátása Európában (/fő)

<p>■ Emissions per capita - 2008 - Mg (tonnes) - Fluorinated gases - (CO2 equivalent)</p> <p>■ Emissions per capita - 2008 - Mg (tonnes) - N2O - (CO2 equivalent)</p>	<p>■ Emissions per capita - 2008 - Mg (tonnes) - CH4 - (CO2 equivalent)</p>	<p>■ Emissions per capita - 2008 - Mg (tonnes) - CO2</p>
---	---	--

grEIndependent
Fenntartható Megoldások Egyesülete

Klíímaváltozás: pozitív visszacsatolás / dominó-effektus

- Olvadó jég
- Állandó fagy övezetében olvadás
- Óceánok savasodnak
- Melegebb atmoszféra, több vízgőz
- Légkondicionálás...

NAGY **CSALÁD**
kis **lábnyom**

grEIndependent
Fenntartható Megoldások Egyesülete

Klíímaváltozás és háztartások

- **Mi a kapcsolat?**
- **Hogy járul hozzá egy háztartás a klímaváltozáshoz?**
  - Lakás: építés, fenntartás – hűtés, fűtés, világítás
  - Közlekedés
  - Étkezés: mit, honnan és hogyan termeltet eszünk
  - Szabadidő, nyaralás

Klíímaváltozás és étkezés

- A **növényi alapú étkezés** - a vegetáriánus étrend sokkal kisebb földterületet igényel, azaz adott földterület jóval több vegetáriánust el tud tartani, mint húsevőt.
- A húsrá szavazók csökkenthetik karbon-lábnyomukat, ha **ritkábban és kisebb adag húst** esznek; ha átgondolják, milyen állat húsát eszik (pl. a **csirkehús előállításának környezeti hatása jóval kisebb, mint a marháé**), ahogy azt is, hogy az adott állat tartása mennyire veszi igénybe a talajt (milyen takarmánnyal etetik, talajerózió stb.).
- Előrecsomagolt, félkész, fagyasztott termékek helyett **főzzünk lehetőleg helyi nyersanyagokból**, így a csomagolás, szállítás, hűtés szén-dioxidkibocsátását megspóroljuk.
- A döntési helyzet persze korántsem egyszerű. A helyben, de üvegházban vagy intenzív módszerekkel termelt élelem előállítása nagyobb szén-dioxid kibocsátással jár, mint a messziről hozott, de nap érlelte termény előállítása! A fogyasztónak nem könnyű figyelembe venni ilyen sok szempontot, különösen, hogy általában nem áll rendelkezésre kellő információ a termék eredetéről és előállításának körülményeiről.

grL independent
Fenntartható Megoldások Egyesülete

Víz-lábnyom

- Élelmiszerek vízlábnyoma

Klíímaváltozás és háztartások: a hűtő

- Hűtő gyártása
  - A+, A++ és öko-címkés
- Hűtő elhelyezése, működtetése
  - Energiatakarékos funkciók, hűvös környezet
- Hűtő karbantartása
  - Ajtó, kondenzációs rács, leolvasztás
- Mi kerül a hűtőbe?
  - Csomagolás, trópusi, hús

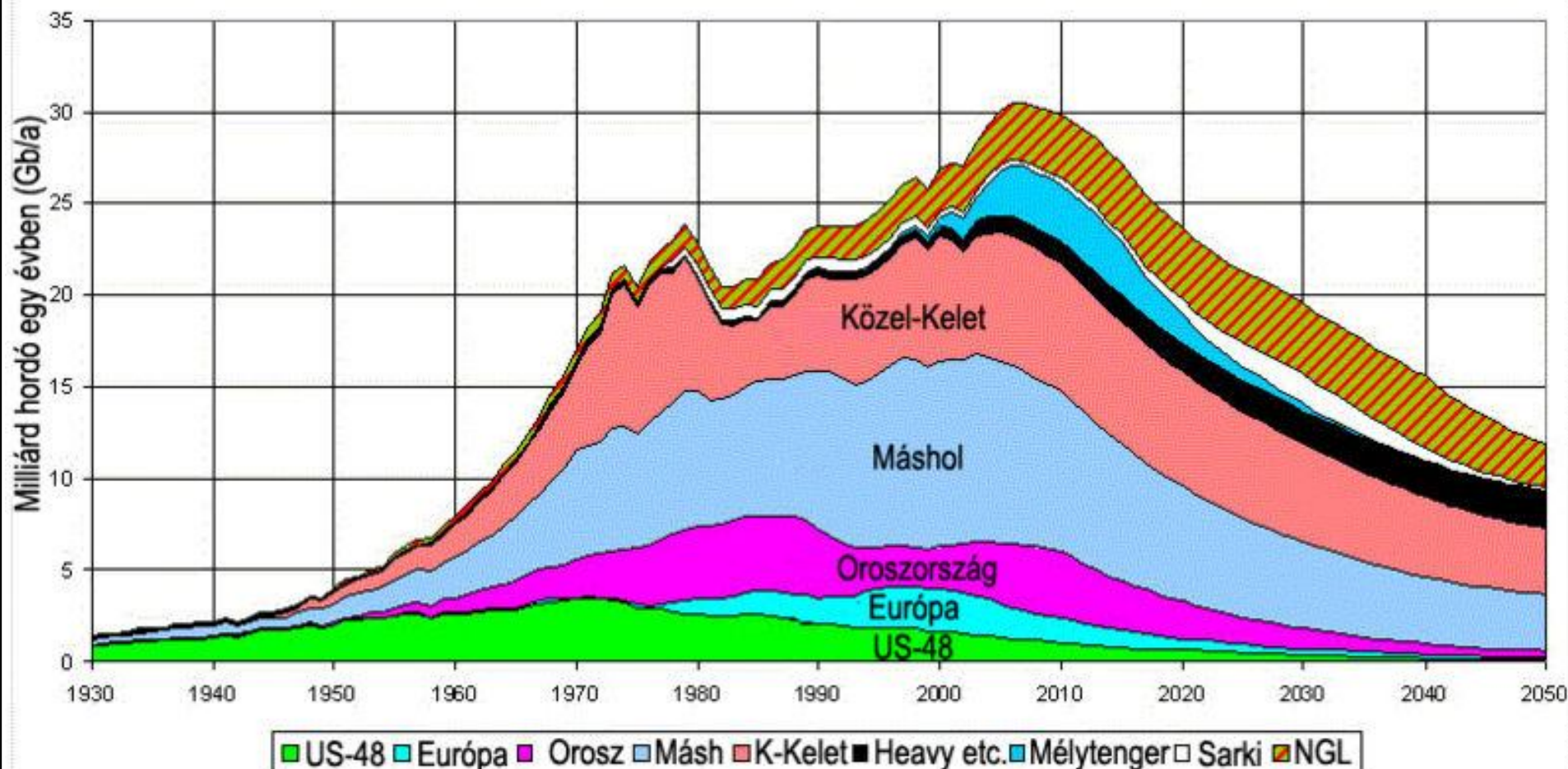
Fosszilis erőforrások kimerülése

Mihez használunk kőolajat?

- Fűtés/hűtés, világítás
- Közlekedés
- Élelmiszertermelés: műtrágya, növényvédőszer...
- Gyógyszerek, kozmetikumok
- Műanyagok: bútorok, eszközök, játékok, ruhák, csomagolások...

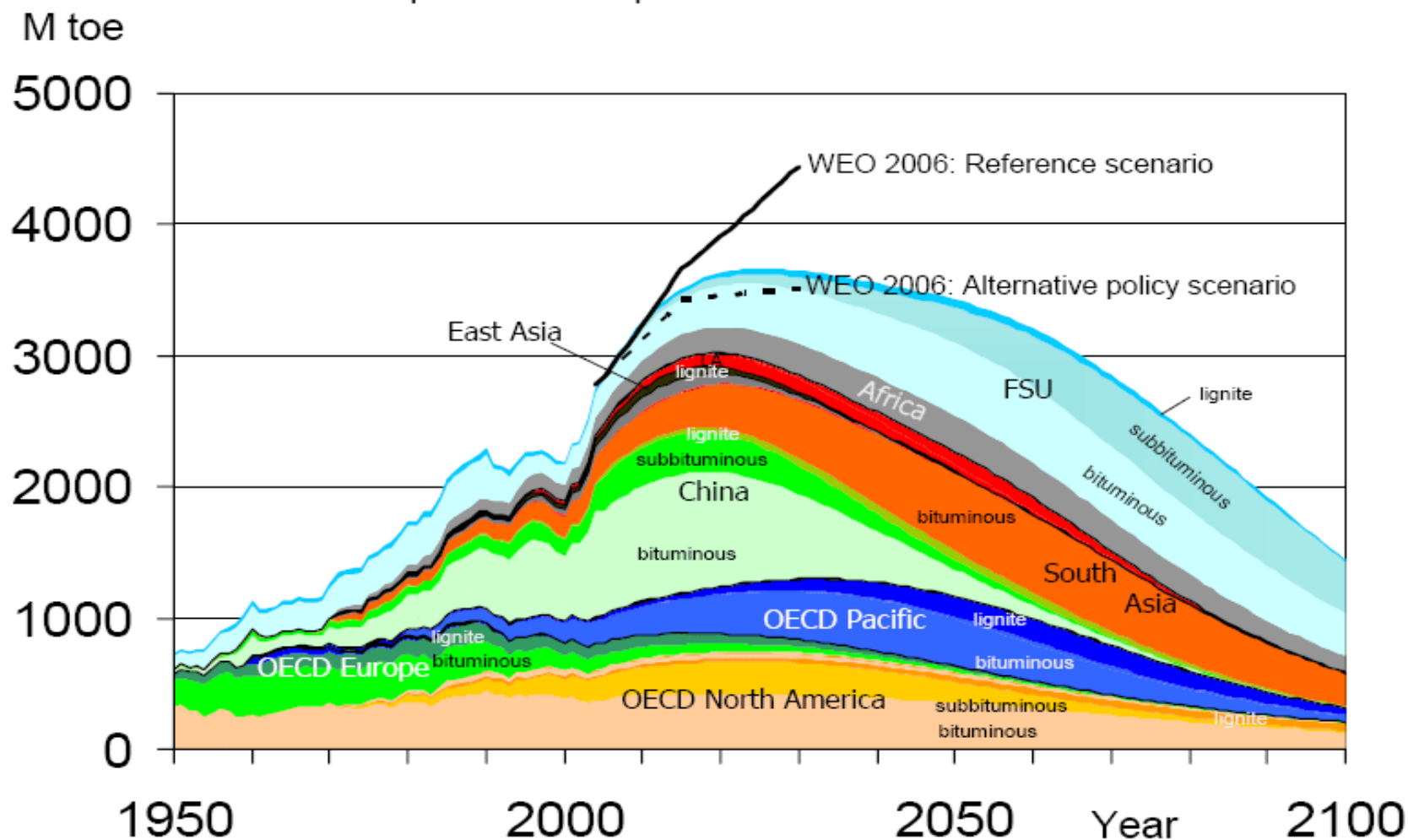
Mennyi kőolaj van még? - Olajhozam csúcs (peak oil) (Energy Watch Group)

És szén?

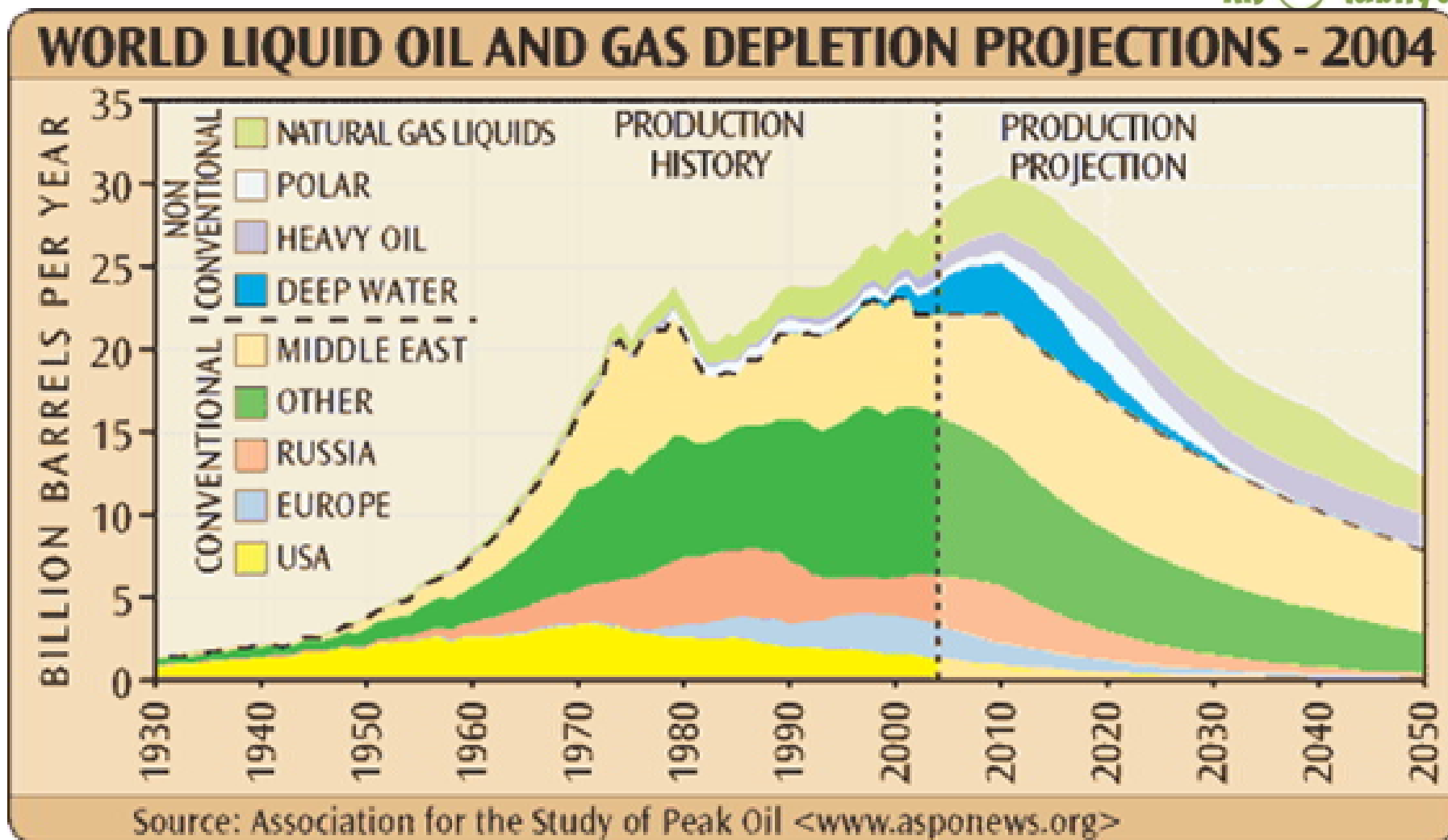

Worldwide possible coal production

(Source: Energy Watch Group)

És gáz?

etc

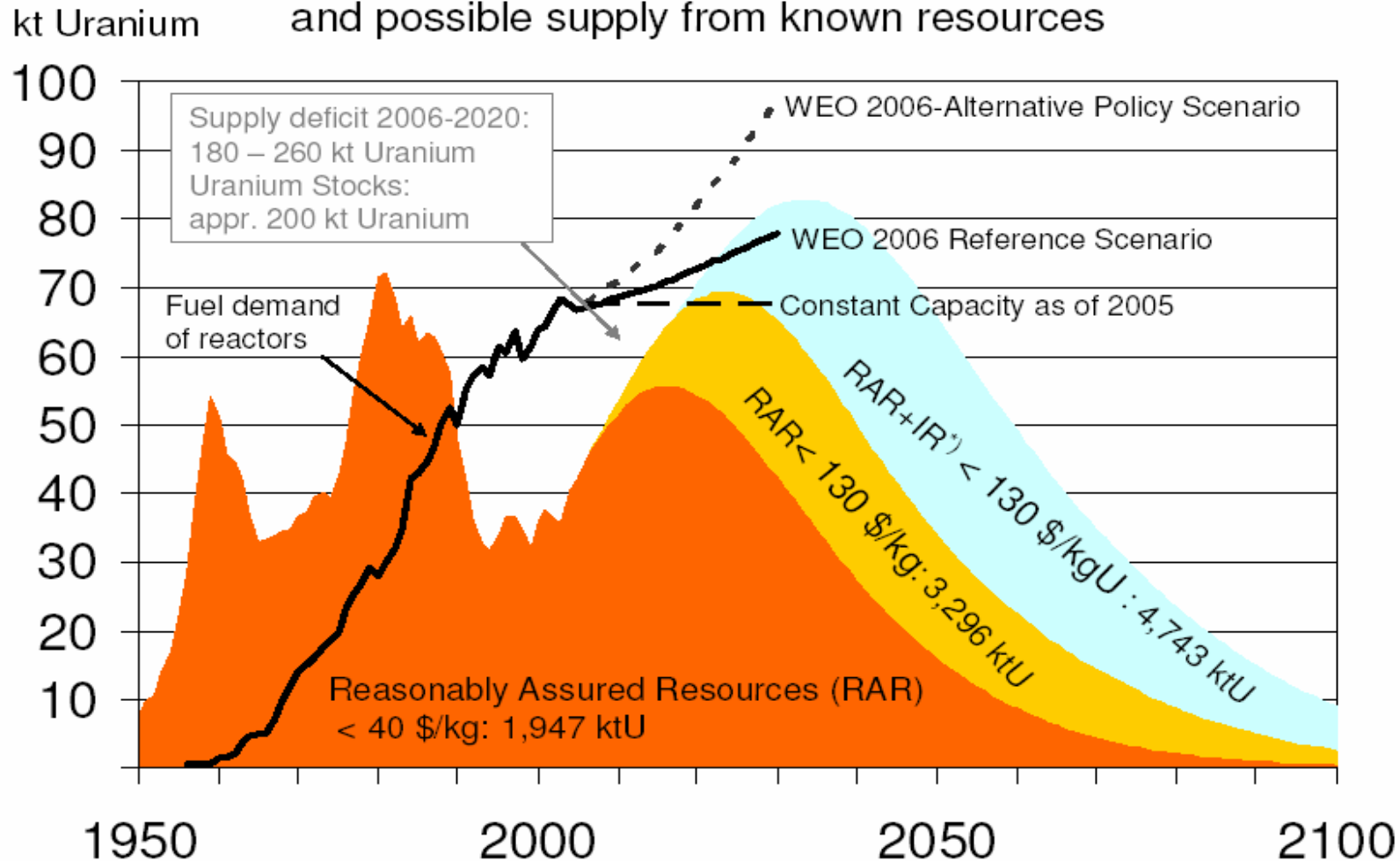

Az atomenergia megoldás?

Az uránium is „nem megújuló” erőforrás

Uranium demand according to IEA scenarios and possible supply from known resources

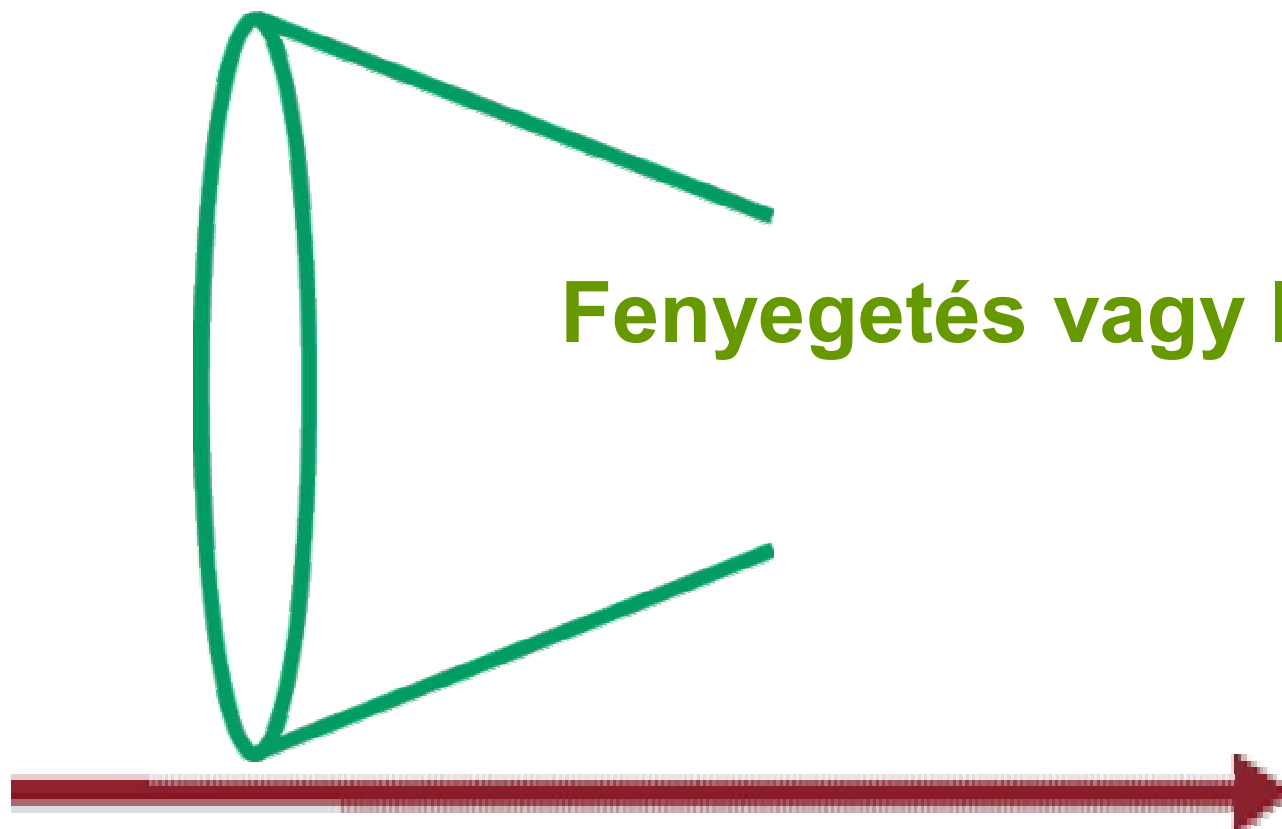
ilete

Mit lehet tenni? Hogyan manőverezzünk?

Fenyegetés vagy lehetőség?

gr^{EE}Independent
Fenntartható Megoldások Egyesülete

Mit lehet tenni? A nem-tevés gyakori érvei...

- 1) Nincs forrásunk...
- 2) Nem engedik, hogy csináljunk valamit...
- 3) Ellentétek (ellenségeskedés) vannak a különböző kezdeményezések között...
- 4) Senkit nem érdekel a környezet, hisz annyi egyéb gondunk van...

- 5) Már úgyis túl késő tenni valamit...
- 6) Nincs megfelelő végzettségünk ilyesmihez, nem értünk hozzá...
- 7) Nincs energiánk ilyesmire...

gr^EIndependent
Fenntartható Megoldások Egyesülete

Mit lehet tenni?

Nagyon sok minden alakul, szerveződik már közösségi szinten:

- **Helyi klíma-körök, klíma-klubok**
- **Klímabarát Települések Szövetsége**
- **Helyi élelmiszer hálózatok**
- **Közös bevásárlás**
- **Közösségi közlekedés, autó-megosztás**
- **Autómentes övezetek, közösségek**
- **Önkéntes egyszerűség, fogyasztás-csökkentés**

Jó példák I. – Gömörszőlős

- Alig 100 fős falu Észak-Magyarországon
- Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány
- Fenntartható falu projekt
  - Oktató és bemutató központ
  - Kézművesség
  - Bio (organikus) gazdálkodás
  - Népi építészet

Gömörszőlős - képekben

Jó példák II. – Fownhope, Anglia

Jó példák III. – Chew Magna: Anglia és India

Jó példák IV. – Vauban, Freiburg, Németország

Jó példák V. – A csütörtök veganap Ghentben, Belgium

- 2009. május 13. óta
- Önkormányzat teljes támogatásával
- Bevonva: bölcsődék, óvodák, iskolák, szülők, önkormányzat, éttermek (230.000 lakos)
- A veganap jó a környezetnek, az egészségnek, a megkímélt termőterületeknek, az állatoknak, a turizmusnak – és gasztronómiai kaland is egyben! 😊

Átlag belga húsfogyasztása élete során:
891 csirke, 42 disznó, 5 tehén, 789 hal, 7
birka, 43 pulyka, 24 nyúl és 1/3 ló.
Heti egy vega nap **250 állat életét kíméli**
meg az életed során.

gr^EIndependent
Fenntartható Megoldások Egyesülete

Jó példák VI. – „Hulladékgyűjtő” ember

365 napnyi szemét

Jó példa VII. – Környezeti hatás nélküli ember

Jó példa VIII. – „Hulladékkerülő” család

Hulladékhasznosítás magyar módra:
Fürdőszobaaszőnyeg tejeszacskókból
és lyukas neylonharisnyákból
(Polgári Erzsébet, Békés megye,
'80-as évek)